

NADER ONDERZOEK JAARROND BESCHERMDE NESTEN

Aventurijn, Nijmegen

OKTOBER 2024

SILVAVIR
ECOLOGISCH ADVIES
FAUNAWERK & GIS

Rapportage van Silvavir Ecologisch Advies
In opdracht van ICS Adviseurs

Nader onderzoek jaarrond beschermde nesten

Hatertseweg 400 te Nijmegen

Rapportage nr.: 2024-0303

Datum uitgave: 8-10-2024

Versie: Definitief

Veldwerk: Silvavir Ecologisch Advies

Auteur: [REDACTED]

Kwaliteitscontrole: [REDACTED]

Productie: Silvavir ecologisch advies
Kanaaldijk Oost 16
7433PP Schalkhaar
www.silvavir.com
[Tel.: 0570-244037](tel:0570-244037)

[REDACTED]
Adviseur ecologie
Silvavir ecologisch advies
0570 [REDACTED]
[REDACTED]@silvavir.com

Opdrachtgever: ICS Adviseurs
Klokgebouw 263
5617 AC Eindhoven

Oktober, 2024

Rapportage van Silvavir ecologisch advies
In opdracht van ICS Adviseurs

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING.....	3
1. INLEIDING.....	4
2. TOETSINGSKADER	5
3. METHODE.....	10
4. RESULTATEN	11
5. EFFECTBEOORDELING EN AANBEVELINGEN	12
6. LITERATUURLIJST	13

SAMENVATTING

De opdrachtgever is voornemens de levensduur van schoolgebouw de Aventurijn met bijbehorende buitenruimte te verlengen door renovaties uit te voeren. Hierbij worden grote delen van het gebouw gesloopt en opnieuw opgebouwd. De overige delen worden gerenoveerd en het terrein wordt opnieuw ingericht.

Omdat gebouwen waar sloop- en renovatie werkzaamheden gepland staan in potentie geschikt worden geacht voor huismus en gierzwaluw kan er zonder nader soortgericht onderzoek niet worden uitgesloten dat er verblijfplaatsen van, in de Omgevingswet beschermde, huismussen en/of gierzwaluwen aanwezig zijn. Om dit uit te sluiten is er conform de Kennisdocumenten Huismus (2023) en Gierzwaluw (2017) nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van huismussen en gierzwaluwen die gebruik maken van verblijfplaatsen in gebouwen.

Binnen het plangebied zijn bij de veldbezoeken geen waarnemingen gedaan van huismussen en gierzwaluw. Ook zijn er geen indicaties die wijzen op nesten binnen het plangebied of essentieel leefgebied (kwetterplekken, stofbadplekken of foerageergebied voor huismussen).

Er is dan ook geen ontheffing op de omgevingswet voor verstoring of vernietiging van individuen met jaarrond beschermde nesten van deze soorten noodzakelijk.

Om te voldoen aan de zorgplicht, wordt geadviseerd werkzaamheden niet tijdens het broedseizoen uit te voeren, broedende vogels en hun nesten zijn beschermd en mogen niet verstoord worden. Hiervoor is geen ontheffing mogelijk. De broedperiode is afhankelijk van weersomstandigheden maar loopt in ieder geval van 15 maart tot en met 15 augustus maar kan ook eerder beginnen en langer doorlopen. Omdat alle broedende vogels beschermd zijn, vallen ook broedgevallen buiten deze globale periode onder het verstoringsverbod.

1. INLEIDING

De opdrachtgever is voornemens de levensduur van schoolgebouw de Aventurijn met bijbehorende buitenruimte te verlengen door renovaties uit te voeren. Hierbij worden grote delen van het gebouw gesloopt en opnieuw opgebouwd. De overige delen worden gerenoveerd en het terrein wordt opnieuw ingericht.

In een Quicksan (Econsultancy 2024) die geschreven is ten behoeve van de renoverings, sloop- en saneringswerkzaamheden, werd nader onderzoek naar jaarrond beschermde nesten geadviseerd. Het onderzoek richt zich op de nesten van huismus (*Passer domesticus*) en gierzwaluw (*Apus apus*).

In opdracht van ICS Adviseurs heeft Silvavir ecologisch advies op de planlocatie nader onderzoek naar jaarrond beschermde nesten uitgevoerd. Het onderzoek richt zich op de volgende aspecten:

- Zijn er nesten van huismus en gierzwaluw aanwezig?
- Welke overige functies biedt planlocatie voor de huismus en gierzwaluw?
- Leidt de voorgenumen ingreep tot negatieve effecten voor deze dieren?

Figuur 1. Het plangebied. Bron: ESRI.

2. TOETSINGSKADER

Met ingang van 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. De Omgevingswet gaat over de ruimte waarin mensen wonen, werken en ontspannen. Deze nieuwe wet voegt oude wetten samen en bevat regels voor wat er buiten te zien, horen en ruiken is. Met de Omgevingswet komen alle onderwerpen uit de fysieke leefomgeving samen. De wet borgt het welzijn van de mens, verbetert de bescherming van natuurkwaliteiten en breidt ze zo nodig uit. Voor welke milieubelastende activiteiten de rijksregels uit de omgevingswet gelden staat omschreven in het [Besluit activiteiten leefomgeving](#) (Bal). Activiteiten die de natuur betreffen worden beschreven in hoofdstuk 11 van het Bal. Sommige activiteiten kunnen gevolgen hebben voor in het wild levende planten en dieren of de gebieden waarin deze leven. Hierin worden gebieden beschermd onder de regels die vallen onder afdeling 11.1 “Activiteiten met mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden of bijzondere nationale natuurgebieden” en soorten worden beschermd middels de regels onder afdeling 11.2 “Activiteiten met betrekking tot dieren of planten in het wild”.

2.1 Natura 2000-activiteiten en bijzondere nationale natuurgebieden (Bal afdeling 11.1)

De minister voor Natuur en Stikstof wijst Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden aan ter uitvoering van de vogelrichtlijn of de habitatrichtlijn en stelt daarbij instandhoudingsdoelstellingen voor die gebieden vast.

De basis wordt gevormd door Bal Afdeling 11.1. ‘Activiteiten met mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden of bijzondere nationale natuurgebieden’ met daarin de Specifieke zorgplicht zoals omschreven in [artikel 11.6](#). Dit artikel zijn natura-2000 activiteiten opgedeeld in activiteiten met betrekking tot natuurbescherming (lid 1) en overige activiteiten (lid 2).

Degene die een activiteit verricht gericht op natuurbescherming en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied is verplicht: maatregelen te nemen, gevolgen te beperken of ongedaan maken en indien niet mogelijk activiteit achterwege te laten indien redelijkerwijs mogelijk.

In essentie zijn alle overige activiteiten verboden die significant nadelige gevolgen hebben voor een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied. Zo’n activiteit heet een Natura 2000-activiteit. De [Omgevingswet Bijlage A](#) beschrijft een Natura 2000-activiteit als:

“Activiteit, inhoudende het realiseren van een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.”

Factoren die de significantie van de gevolgen beïnvloeden zijn bijvoorbeeld de afname van het oppervlak van een (zeldzaam) habitat, afname van een (zeldzame) populatie en de mate waarin de algemene conditie van een gebied wordt beïnvloed.

Vaak vindt een Natura 2000-activiteit *buiten* een Natura 2000 gebied plaats maar kan de activiteit wel degelijk invloed hebben op het gebied. Dit wordt de “externe werking van een Natura 2000-gebied” genoemd.

2.2 Flora en fauna activiteiten (Bal Afdeling 11.2)

De Omgevingswet zorgt voor de bescherming van planten- en diersoorten, waarbij de basis wordt gevormd door de Specifieke zorgplicht zoals omschreven in Bal [artikel 11.27](#). Hierin wordt gesteld dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving met als doel om nadelige gevolgen zoveel mogelijk te kunnen uitsluiten. Kortgezegd zijn de flora en fauna activiteiten in artikel 11.27 opgedeeld in activiteiten met betrekking tot natuurbescherming (lid 1) en overige activiteiten (lid 2).

Degene die een activiteit verricht gericht op natuurbescherming moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk beperken of voorkomen. Als de nadelige onvoldoende kunnen worden beperkt worden de activiteiten gestaakt voor zover dat redelijkerwijs mogelijk is.

In essentie zijn alle overige activiteiten verboden als zij significant nadelige gevolgen hebben op beschermde planten- en diersoorten. Zo’n activiteit heet een Flora- en fauna-activiteit. De [Omgevingswet Bijlage A](#). beschrijft een Flora- en fauna-activiteit als:

“activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten.”

Deze brede formulering is het bij alle activiteiten in de fysieke leefomgeving noodzakelijk om te controleren of er plant- of diersoorten aanwezig zijn en om welke soorten het hier gaat. Er zijn maar weinig activiteiten waarbij vooraf is uit te sluiten dat deze een flora- en fauna-activiteit tot gevolg hebben.

Degene die een Flora-en fauna-activiteit verricht moet nagaan of er aanwijzingen zijn van aanwezigheid van ondergenoemde soorten. Als die aanwijzingen er zijn en nadelige gevolgen niet kunnen worden uitgesloten wordt er een effectbeoordeling gedaan en passende maatregelen getroffen. Eveneens wordt nagegaan of de getroffen maatregelen effect hebben en zo niet wordt de activiteit gestaakt.

De beschermde plant- en diersoorten waarop de omgevingswet en een Flora- en fauna-activiteit betrekking heeft zijn opgenomen in de volgende artikelen:

Artikel 11.27 lid 2a.1: Soorten uit de Vogelrichtlijn volgens bijlage I en artikel 4 lid 2

Artikel 11.27 lid 2a.2: Soorten genoemd in de Habitatrichtlijn volgens bijlagen II, IV en V

Artikel 11.27 lid 2a.3: Dieren en planten genoemd in [bijlage IX](#) van het Bal **of** in de rode lijsten.

Ieder van deze richtlijnen kent haar eigen lijst van soorten waarop vergunningplichtige gevallen op van toepassing zijn (tabel 1). artikel 11.37 en artikel 11.46 sluiten aan op respectievelijk de nationale Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Artikel 11.54 heeft betrekking op andere soorten, hiervoor geldt een wat minder strikt regime. De Wet natuurbescherming (Wnb) is verdeeld in een soortbeschermingsdeel (paragraaf 2.1 t/m 2.5) en een gebiedsbeschermingsdeel (paragraaf 3.1 t/m

3.8). Dit hoofdstuk zal beknopt uiteenzetten wat deze delen behelzen en aan welke kaders dit project getoetst dient te worden.

Tabel 1. Beschermingsregime soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 11.2.2 art 11.37	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 11.2.3 art 11.46	Beschermingsregime soorten Andere soorten § 11.2.4 art 11.54
Art 11.37 lid 1a. Het is verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn opzettelijk te doden of te vangen;	Art 11.46 lid 1a. Het is verboden om in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen;	Art 11.54 lid 1a Het is verboden om in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers, van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder a. opzettelijk te doden of vangen;
Art 11.37 lid 1b. Het is verboden om nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder a. opzettelijk te vernielen of te beschadigen of deze weg te nemen;	Art 11.46 lid 1b. Het is verboden om dieren als bedoeld onder a. opzettelijk te verstoren;	Art 11.54 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a. opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
Art 11.37 lid 1c. Het is verboden om eieren van vogels als bedoeld onder a. te rapen en onder zich te hebben;	Art 11.46 lid 1c. Het is verboden om eieren van dieren als bedoeld onder a. opzettelijk te vernielen of te rapen;	Art 3.10 lid 1c Het is verboden vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder b. in het natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen.
Art 11.37 lid 1d. Het is verboden om vogels als bedoeld onder a. opzettelijk te storen.	Art 11.46 lid 1d. Het is verboden om de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a. te beschadigen of te vernielen;	
	Art 11.46 lid 1e. Het is verboden om planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen.	

2.3 Interpretatie van belangrijke definities

2.3.1 Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen

Het is verboden om voortplantingsplaatsen en verblijfplaatsen van dieren te beschadigen. In de Omgevingswet is geen definitie gegeven van de begrippen voortplantingsplaatsen of rustplaatsen. Hiervoor kunnen in sommige gevallen soortspecifieke kennisdocumenten van BIJ12 worden geraadpleegd. Wel bestaat een Guidance document van de Europese Commissie waar een definitie

wordt gegeven. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft uit dit Guidance document afgeleid dat de bepaling (artikel 12, eerste lid, aanhef en onder d, van de Habitatrichtlijn) is gericht op het waarborgen van de ecologische functionaliteit van voortplantings- en rustplaatsen, dat wil zeggen het verzekeren dat deze plaatsen een diersoort alle elementen blijven bieden die nodig zijn om zich succesvol te kunnen voortplanten of rusten. De functionele leefomgeving van een voortplantingsplaats of van een rustplaats is de omgeving van die plaatsen die nodig is om ze als zodanig te laten functioneren. Hieronder vallen essentieel foerageergebied en essentiële routes die door de dieren gebruikt worden. Andere gebieden van de habitat van een diersoort, zoals foerageergebieden, worden in wezen niet beschermd door artikel 12, eerste lid, aanhef en onder d, van de Habitatrichtlijn, tenzij deze samenvallen met broed- of rustplaatsen.

2.3.2 Essentieel foerageergebied

Onder een essentieel foerageergebied wordt verstaan een foerageergebied dat van wezenlijk belang is voor het functioneren van de voortplantingsplaats of rustplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen. Indien door het verdwijnen van het foerageergebied en het verstoren van de vaste routes de ecologische functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de desbetreffende soorten zodanig wordt verstoord, dat ze deze plaatsen om die reden zullen verlaten, is sprake van overtreding van de verboden vermeld in Art 11.46 lid 1d. en Art 11.54 lid 1b.

Indien geen sprake is van een aantasting van essentieel foerageergebied of essentiële routes hoeven ook geen maatregelen ter voorkoming daarvan te worden genomen. Als wel sprake is van een aantasting van essentieel foerageergebied of essentiële routes, dan kan het treffen van maatregelen ervoor zorgen dat geen verstoring optreedt.

2.3.3 Opzettelijk doden of vangen

Opzettelijk doden of vangen betreft niet alleen “opzettelijk” of doelgericht handelen. Onder 'opzet' zoals bedoeld in de Omgevingswet valt ook de situatie waarbij iemand willens en wetens de niet te verwaarlozen kans aanvaardt dat een beschermd dier wordt gedood. Dan is sprake van zogenoemde voorwaardelijk opzet. Maatregelen ter voorkoming van het overtreden van de in de voormelde bepalingen opgenomen vergunningplichtige gevallen kunnen worden betrokken bij de beoordeling van de vraag of ze worden overtreden. Het doden of verwonden van dieren kan aan de orde zijn bij bijvoorbeeld werkzaamheden waarbij grondverzet aan de orde is en waarbij bewoonde verblijfplaatsen onder zand bedolven kunnen worden. Meer indirect kunnen dieren worden gedood als door de werkzaamheden de dieren voor lange tijd hun verblijfplaats niet durven te verlaten.

2.3.4 Beschadiging

Met beschadiging wordt niet alleen fysieke aantasting bedoeld. De functionaliteit van de voortplantingsplaatsen en rustplaatsen moeten tijdens en na uitvoer van de activiteiten gegarandeerd worden. De functionele leefomgeving van een vaste voortplantingsplaats of rustplaats moet het volgende bieden:

- voldoende rust en dekking

- jaarrond voldoende en gevarieerd voedselaanbod op bereikbare afstand van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen
- oriëntatie mogelijkheden en schuilplekken, bijvoorbeeld in de vorm van houtsingels en hagen
- stofbaden en kwetterstruiken voor huismussen
- groep geschikte bebouwing voor gierzwaluw om als kolonie te kunnen broeden
- uitwisselingsmogelijkheden met nabijgelegen populaties

2.3.5 Verstoring

Op grond van vaste jurisprudentie, geldt als uitgangspunt dat niet ieder plan dat tot gevolg heeft dat een beschermde diersoort zich moet aanpassen aan de veranderde omgeving een opzettelijke verstoring is in de zin van de Omgevingswet. Van verstoren is sprake als de functionele leefomgeving van een beschermde diersoort wordt aangetast. De functionele leefomgeving van een voortplantingsplaats of van een rustplaats is de omgeving van die plaatsen die nodig is om ze als zodanig te laten functioneren. Hieronder vallen essentieel foerageergebied en essentiële routes die door de dieren gebruikt worden.

2.4 Vergunningsplichtig?

Als een activiteit ertoe leidt dat op het niveau van een individueel dier een vergunningplichtig geval ontstaat, dan is een vergunning nodig om die overtreding toe te staan. Er kan dan niet volstaan worden met de conclusie dat voor de staat van instandhouding van de betrokken diersoort op zichzelf geen negatieve gevolgen zullen optreden.

3. METHODE

Het nader soortgericht ecologisch onderzoek heeft zich gericht op huismus en gierzwaluw. De inventarisaties en daarmee de vereiste inventarisatieperioden en tijdstippen (tabel 2) zijn geheel uitgevoerd conform het landelijk geldende Kennisdocumenten Huismus en Gierzwaluw van BIJ12.

Tabel 2: Veldbezoeken met nadere details

Datum	Veldwerkers	Doel	Starttijd	Eindtijd	Weer	Temperatuur (°C)	Wind (Bft)
02-04-2024	██████████	Huisumus	8:15	10:15	Bewolkt	12	2
15-04-2024	██████████	Huisumus	10:00	12:00	Helder	11	2
23-05-2024	██████████ ██████████	Gierzwaluw	20:05	22:10	Half bewolkt	16	2
12-06-2024	██████████ ██████████	Gierzwaluw	20:25	22:30	Bewolkt	11	2
25-6-2024	██████████ ██████████	Gierzwaluw	20:30	22:30	Helder	22	2

De onderzoeken duurden telkens minimaal twee uur en werden tussen 1 april en 15 juli uitgevoerd op geluidsluwe momenten. Tijdens het veldwerk is middels geluid en zicht gericht naar (aantal) huismussen en gierzwaluwen, hun verblijfplaatsen en functioneel leefgebied gezocht.

Figuur 2. Onderdeel van de standaard velduitrusting bij huismus- en gierzwaluwonderzoeken; een verrekijker.

Zichtwaarnemingen zijn gedaan met behulp van een verrekijker (figuur 2). Ten tijde van het onderzoek is er met één tot drie veldwerkers gewerkt vanwege de mogelijke combinatie met andere onderzoeken soortgroepen. Het gebied was volledig toegankelijk en goed te inventariseren op eventuele verblijfplaatsen, rustplekken en de habitat.

4. RESULTATEN

Tijdens het veldwerk zijn geen waarnemingen gedaan van huismussen binnen het plangebied. Ook zijn er geen waarnemingen gedaan van jaarrond beschermde nesten van huismussen.

Tijdens het veldwerk zijn geen waarnemingen gedaan van gierzwaluwen binnen het plangebied. Ook zijn er geen waarnemingen gedaan van jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen.

5. EFFECTBEOORDELING EN AANBEVELINGEN

Op basis van de resultaten van dit onderzoek is aangetoond dat er binnen het onderzoeksgebied geen jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn. De beoogde plannen overtreden hiermee geen verbodsbepalingen van de Omgevingswet ten aanzien van jaarrond beschermde nesten.

In de bebouwing en de rest van het plangebied, is de aanwezigheid van algemeen beschermde broedende vogels niet uit te sluiten

Er wordt dan ook geadviseerd werkzaamheden niet tijdens het broedseizoen uit te voeren, broedende vogels en hun nesten zijn beschermd en mogen niet verstoord worden. Hiervoor is geen ontheffing mogelijk. De broedperiode is afhankelijk van weersomstandigheden maar loopt in ieder geval van 15 maart tot en met 15 augustus maar kan ook eerder beginnen en langer doorlopen. Omdat alle broedende vogels beschermd zijn, vallen ook broedgevallen buiten deze globale periode onder het verstoringsverbod.

Wanneer ervoor wordt gekozen om toch binnen het broedseizoen werkzaamheden uit te voeren, dan moet er voorafgaand aan de werkzaamheden een vogelkundige vaststellen of er broedende vogels aanwezig zijn. Indien dit het geval is, zal een inschatting moeten worden gemaakt van de mate waarin de werkzaamheden voor verstoring zouden zorgen. De uitkomst van deze inschatting kan gevolgen hebben voor de uitvoer en projectplanning indien broedsels worden aangetroffen.

6. LITERATUURLIJST

Econsultancy 2024. Quickscan t.b.v. project Hatertseweg 400, te Nijmegen

Kennisdocumenten BIJ12

Kennisdocumenten BIJ12 BIJ12, 2017. Juridisch kader | behorende bij Kennisdocumenten Soortenbescherming Kennisdocument. Versie 1.0 Juli 2017.

BIJ12, 2023. Huismus | Passer domesticus Kennisdocument. Versie 2.1 februari 2023

BIJ12, 2023. Gierzwaluw | Apus apus Kennisdocument. Versie 2.0, juli 2023